

Cultuur | 21 januari 2016

De Telegraaf

OOK STORIONI FESTIVAL EERT JHERONIMUS BOSCH

Muziek in de Tuin der lusten

Aart Strootman bespeelt zijn 'harpluit', Marco Mlynek de reuzenlier. TOM DOMS

Het beroemdste schilderij van Jheronimus Bosch, de Tuin der lusten, toont verschillende muziekinstrumenten. Twee daarvan – een draailier en een 'luitharp' – zijn nu nagebouwd. Ze komen tot klinken in combinatie met de piano, viool en cello van het Storioni Trio, dat het jaarlijkse festival organiseert.

De instrumenten zijn te zien op het rechterpaneel van het drieluik, waar de hel wordt verbeeld. Ze hebben bij Bosch de functie gekregen van martelwerktuigen. Opvallendst is wel het instrument dat uit de combinatie van een harp en een luit bestaat. Aan de snaren van de harp is een mens gekruisigd, een tweede persoon zit vastgebonden aan de hals van de luit.

Zo'n 'harpluit' heeft nooit bestaan, die is aan de fantasie van Bosch ontsproten.

Aart Strootman heeft het ding nagebouwd en zal er zelf op spelen. „Nee, de harp en luit gelijktijdig bespelen gaat niet”, legt hij uit. „Dat gebeurt om en om. De grootste crime is het stemmen.”

Het zachte getokkel moet licht versterkt worden. Dit etherische geluid symboliseert eerder de hemel. Met de immense draailier is dat precies andersom. Het gevaarte blijkt geheel volgens de verwachting een hels kabaal te maken.

Een draailier was in de middeleeuwen wél een bestaand instrument. Door aan een slinger te draaien schuurt een wiel langs de snaren, wat een dreunend geluid veroorzaakt.

Heeft de bespeler zo'n instrument gewoonlijk op schoot, bij Bosch staat het rechtop en zitten er kleine mensjes op. Of zijn het gewone mensen en is het instrument mega? Het heeft Marco Mlynek geïnspireerd tot een vrije interpretatie, een gevaarte dat zeker twee meter hoog is.

„Een hels instrument maakt het meeste indruk als het knotsgroot is”, verklaart hij de keuze. Mlynek moet op een ladder klimmen om de motortjes te installeren die de drie draaiconstructies in beweging zetten. Als het apparaat aan staat, kan hij er ook nog een strijkstok bij hanteren.

Strootman en Mlynek hebben zelf de muziek gecomponeerd voor deze wonderlijke instrumenten, in combinatie dus met pianotrio. Ook hier draagt Bosch een steentje bij. Op het schilderij ligt onder de luitharp een mens beklemd, met muzieknoden op de blote bips. Strootman heeft dit 'kontenliedje' in een van zijn composities verwerkt.

De vijf verschillende onderdelen van Hemelse Hel zullen verspreid over het Storioni Festival tot klinken komen, niet alleen in thuisbasis Eindhoven maar ook in Breda en (uiteeraard) 's-Hertogenbosch.

Storioni Festival: t/m 31 januari. Info: storioni.nl